

شورای عالی حوزه علمیه قم

مرکز مدیریت حوزه های علمیه خاوران

مدرسه علمیه الزهراء (سلام الله علیها) ساری

عنوان:

آثار ولایت پذیری ائمه (علیهم السلام) در زیارت جامعه کبیره

استاد راهنما:

جناب آقای رجبعلی نعمت زاده

محققان:

نسیم نادری، فاطمه رجبی، زهرا بابایی

زمستان ۱۳۹۷

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تقدیم به

آنکه هر چه هست و نیست از اوست.

به روح پاک رسول اکرم(صلی الله علیه و آله) خواجه کونین و زهراء اطهر(سلام الله علیها)، خلاصه
حقیقت به دوازده ستاره درخشان ولایت و سرچشمه ی بیکران علم و درایت به شمع هایی که سوختند، تا
روشن بماند چراغ راه حقیقت

تقدیر و تشکر

«من لم یشکر المخلوق، لم یشکر الخالق»

در طلایه این اثر ناچیز، از استاد گرامی و بزرگوار جناب آقای رجبعلی نعمت زاده که راهنمایی گروه را تقبل نموده اند و نقش مهمی در ارائه این پژوهش داشتند، نهایت تشکر را داریم.

از مدیریت محترم حوزه علمیه الزهراء (سلام الله علیها) سر کار خانم طالب زاده صمیمانه مراتب تقدیر و تشکر را به جا آورده، زیرا که ایشان با راهنمایی های مدیرانه و دلسوزانه ی خود، همواره مشکلات اساسی را از میان برداشته و در پایان از درگاه ایزدمنان، برای این بزرگواران، توفیق روز افزون در نشر معارف علوم حقه الهیه مسئلت می نماییم.

چکیده

بحث ولایت پذیری از مهم ترین مباحث اعتقادی بوده و برترین مقام جهان هستی مقام ولایت و بالاترین وظیفه هر مسلمان هم شناخت این مقام و معرفت به آن است. برترین انسان عالم خلقت، امام معصوم (علیهم السلام) است به همین دلیل کسی جز امام معصوم نمی تواند مقام ولایت را آن طور که باید معرفی کند. یکی از بهترین تعاریف و معرفی از مقام و جایگاه ولایت امامان معصوم (علیهم السلام) در زیارت جامعه کبیره تجلی یافته که از زبان شریف امام هادی (علیه السلام) صادر شده است. پذیرش ولایت در زندگی انسان از آنجا که از یک انسان کامل الگو می گیرد نقش موثری دارد؛ لذا این تحقیق برآن است با روش توصیفی و با استفاده از منابع معتبر اخلاقی-کلامی به آثار ولایت پذیری در زندگی دنیایی و اخروی فرد بپردازد. مهم ترین یافته های تحقیق آن است که ولایت در زیارت جامعه کبیره به معنای سلطه بر جهان هستی از امور باطنی و صفات نفسانی و نعمت های ربانی است که با داشتن آن شخص می تواند در جهان هستی نفوذ داشته باشد. پذیرش چنین ولایتی آثار دنیوی همچون **تعالیم گرفتن معارف** دینی و ایجاد وحدت خواهد داشت و کیمیا شدن اعمال در پرتو ولایت ائمه از آثار اخروی پذیرش ولایت می باشد.

کلید واژه: ولایت، اعمال، تعالیم دینی، جامعه کبیره

همچنین در کتاب گذرنامه بهشت شرح موضوعی زیارت جامعه کبیره ذیل همین فراز آمده است: به دوستی شماست که اعمال واجب ما مقبول قرار می گیرد و دوستی واجب از آن شماست و نیز مقام های عالی رتبه اعمال به ظاهر خوب و کارهای پسندیده اگر همراه با ولایت و دوستی اهل بیت (علیهم السلام) نباشد مقبول درگاه احدیت و ذات ربوبی قرار نمی گیرد به ویژه آنهایی که بغض این خاندان را در دل دارند. محمد بن مسلم می گوید: به امام صادق (علیه السلام) عرض کردم بعضی از مردم را مشاهده می کنیم جدّیت در عبادت دارند و با خشوع بندگی می کنند ولی اقرار به ولایت ائمه (علیهم السلام) ندارند و حق را نمی شناسند آیا این عبادات و خشوع آن ها را نفعی می بخشد؟ امام (علیه السلام) فرمود: محمد! مثّل اهل بیت پیامبر (صلی الله علیه و آله و سلم) مثّل همان خانواده ای است که در بنی اسرائیل بودند.^۱

هر یک از آن خانواده که چهل شب عبادت و کوشش می کرد پس از آن دعایی که می نمود مستجاب می شد. یک نفر از همان خانواده چهل شب را به عبادت گذرانید. بعد از آن دعا کرد ولی مستجاب نشد خدمت حضرت عیسی (علیه السلام) آمد و از وضع خود شکایت کرد. عیسی (علیه السلام) تطهیر نموده نماز خواند آنگاه از خداوند راجع به آن مرد درخواست کرد خطاب رسید عیسی! این بنده ی من از راه و دری که نباید وارد شود وارد شده او مرا می خواند با اینکه در قلبش نسبت به نبوت تو شک دارد اگر آنقدر دعا کند که گردنش قطع شود و انگشتانش از هم بپاشد دعایش را مستجاب نخواهم کرد عیسی (علیه السلام) رو به او کرده و فرمود: «تَدْعُو رَبَّكَ وَ أَنْتَ فِي شَكٍّ مِنْ نَبِيِّهِ؟» خدای خود را می خوانی در حالی که درباره پیغمبرش شک داری؟ عرض کرد: آنچه فرمودی واقعیت دارد از خدا بخواه این شک را از دل من بردارد حضرت عیسی علیه السلام دعا کرد خداوند او را بخشید «و صارَ فِي حَدِّ اَهْلِ بَيْتِهِ» به مقام سایر آن خانواده نائل شد.^۲

همان گرامی در حدیثی دیگر شرط قبولی اعمال را ولایت اهل بیت (علیهم السلام) بیان می کند: «خیری نیست مگر برای دو نفر. یکی کسی که هر روز کار نیکی بر کارهای نیکش بیفزاید و دیگر کسی که جهت توبه از گناهانش تدارک ببیند و توبه هم برای او نیست؟ قسم به خدا اگر آن قدر سجده کند تا آنجا که گردنش قطع شود و خداوند توبه اش را نمی پذیرد مگر به ولایت ما اهل بیت رمز قبول اعمال ولایت محمد و آل اوست و بدون ولایت تلاش ها بی ثمر است.»^۳

۱. گذرنامه بهشت، ۱۳۹۳، ص ۴۵۱

۲. گذرنامه بهشت، ۱۳۹۳، ص ۴۵۱

۳. وسائل الشیعه، ج ۱۱، ص ۳۹۰

رسول الله صلى الله عليه و آله و سلم می فرمود: «اگر بنده ای خداوند تبارک و تعالی را بین رکن و مقام هزار سال عبادت کند و بار دیگر هزار سال عبادت کند ولی ما اهل بیت را دوست نداشته باشد خداوند او را با صورت به آتش خواهد انداخت.»^۱

---

^۱. صراط مستقیم، ج ۲، ص ۴۹

نتیجه گیری

زیارت جامعه کبیره یکی از برترین زیاراتی است که به مسائلی چون توحید، معاد، نبوت همچنین به وجود معنوی ائمه اطهار (علیه السلام) و بلندی هستی آنان نظر دارد و زمینه معرفت برتر و عرفان کامل تر را فراهم می سازد. معارف فراوان عمیق و گسترده ای در این زیارت نهفته است که بیان کننده مقام حقیقی آن ذوات مقدس و روشن کننده تاثیر و کارآمدی آنان در همه ی عوالم وجود است. زیارت جامعه، منشور بلند امامت و هدایت است. این منشور بلند اگر چه در لباس شرح فضائل و کمالات انسان های کامل و خلفای برجسته الهی بیان شده است. به همان اندازه که در تفکر دینی - اسلامی وجود "ولی الله" و "حجت الله" در زمین و میان توده مردم به عنوان رهبر دینی و الهی، مقتدا و اسوه مردم دین دار و ولایت مدار ضرورت دارد، پذیرش ولایت ولی و رهبری دینی توسط مردم نیز ضروری و اجتناب ناپذیر است؛ زیرا بنا به تصریح قرآن کریم، انسان ها از دو حال خارج نیستند، یا مسلمان مؤمن اند و تحت ولایت الهی اند، در نتیجه، قرین سعادت مندی و رستگاری حقیقی اند و یا فاسق کافرند و تحت ولایت شیطان و طاغوت می باشند و دچار بدفرجامی و گمراهی اند. بنابراین پذیرش چنین ولایتی آثار دنیوی و آخروی را دربردارد که عبارت است از تعالیم دینی، ایجاد وحدت، عدم خسران ابدی، اصلاح امور دنیا و کیمیا شدن اعمال در پرتو ولایت ائمه می باشد.

فهرست منابع و ماخذ:

۱. قرآن کریم
۲. نهج البلاغه
۳. ارفع، سید کاظم، ۱۳۹۳، گذرنامه بهشت شرح موضوعی زیار جامعه کبیره، تهران، پیام عدالت
۴. امامی، حسن فقیه، ۱۳۷۶، صراط مستقیم، ج ۲
۵. بابازاده، علی اکبر، ۱۳۷۳، تجلایت ولایت، تهران، قدس
۶. تحریری، محمد باقر، ۱۳۸۹، شرح زیارت جامعه کبیره، ج ۲، حر
۷. سجادی، احمد، ۱۳۸۵، اسرار دلبران، تاملی در زیارت جامعه کبیره، تهران، بنیاد قرآن و عترت
۸. جوادی آملی، عبدالله، ولایت فقیه، ولایت، فقاقت و عدالت، قم اسراء، ۱۳۸۳
۹. جوادی آملی، عبدالله، ادب فنای مقربان شرح جامعه کبیره، ج ۵، قم، اسراء، ۱۳۸۹
۱۰. حسینی تهرانی، محمد حسین، امام شناسی، ج ۵، علامه طباطبایی
۱۱. حر عاملی، محمد بن حسن، ۱۴۱۶، وسائل الشیعه، ج ۱۱، قم، موسسه آل بیت (علیهم السلام)
۱۲. طاهری خرم آبادی، سید حسن، ۱۳۸۹، ولایت و رهبری در اسلام، پژوهشکده علوم و اندیشه اسلامی
۱۳. طباطبایی، محمد حسین، ۱۳۶۰، تفسیر المیزان، قم، جامعه مدرسین حوزه علمیه قم
۱۴. صافی گلپایگانی، لطف الله، ۱۳۹۱، ولایت تکوینی و ولایت تشریحی، قم
۱۵. قمی، شیخ عباس، ۱۳۴۴، سفیته البحار، ج ۲، دارالاسوه
- ۱۶- فولادی، مجید، اخجاز ولایت، منشور امامت، قم مهدی جویان، ۱۳۹۰
۱۶. کلینی، محمد بن یعقوب بن اسحاق، اصول کافی، قم، دارالحدیث
۱۷. مجلسی، محمد باقر، بحار الانوار، ج ۲
۱۸. مجلسی، محمد تقی، ۱۴۰۶، روضه المتقین، موسسه فرهنگی اسلامی کوشانپور

۱۹. مطهری، مرتضی، ۱۳۸۸، ولاء و ولایتها، قم، صدرا

۲۰. مکارم شیرازی، ناصر، ۱۳۸۶، پیام قرآنی، تهران، دارالکتب اسلامیه

۲۱. همتی، همایون، ۱۳۳۷، ولایت تکوینی، تهران، امیر کبیر